

BIBLIOGRAFIA PSEUDOTRADUCERILOR DE ROMAN ÎN POSTCOMUNISMUL ROMÂNESC (1990–2004)¹

În acest articol reconstitui microistoria unui subgen relativ puțin cercetat al romanului românesc postcomunist: falsele traduceri. Manifestat în nișa literaturii de consum, subgenul este alcătuit din romane scrise de autori români, dar împachetate editorial ca traduceri din scriitori anglo-americani de regulă fictivi. Fenomenul este tipic primului deceniu postcomunist, prelungit pentru scurtă vreme și după 2000. Logica sa de funcționare se închide simbolic după ce editura Polirom lansează în 2004 o serie de autori români contemporani, marcând astfel reîntoarcerea ficțiunii autohtone ca produs asociabil cu prestigiul.

Desigur, tipicitatea nu echivalează cu singularitatea. Fenomenul pseudotraducerilor nu poate fi găsit doar în postcomunism, cu atât mai puțin în cel românesc. Pseudotraduceri pot fi identificate și în perioada interbelică – exemplul local cel mai cunoscut fiind *Al doilea amant al doamnei Chatterley*, pretinsul *sequel* la *Amantul doamnei Chatterley* al lui D.H. Lawrence publicat de F. Aderca în 1934 sub pseudonimul Clifford Moore. În Polonia comunistă, scriitorul Maciej Słomczyński a publicat romane polițiste sub pseudonimul Joe Alex. Unul dintre acestea, *Gdzie przykazań brak dziesięciu* (1968), a fost tradus și în română sub titlul *Acolo unde e stăpână primăvara* (1973)² în colecția de profil „Enigma” a editurii Univers.

Fenomenul ca atare este definit structural de o relație de inegalitate culturală și economică între un centru și o periferie care aspiră la forța comercială a centrului și caută să contrabalanseze inegalitatea nu printr-o acțiune reală (întrucât ar fi dificil

¹ This work was supported by a grant of the Ministry of Research, Innovation and Digitization, CNCS - UEFISCDI, project number PN-IV-P2-2.1-TE-2023-1275, within PNCDI IV.

² Joe Alex, *Acolo unde e stăpână primăvara*. Traducere de Nicolae Mărgăneanu și Mărgărita Petrescu, București, Univers, 1973. Titlul original (în traducere, *Acolo unde nu există cele Zece Porunci*) este preluat din poemul *Mandalay* de Rudyard Kipling, pus ca motto al romanului; versiunea românească alege să schimbe titlul cu secvența de vers imediat următoare celei care a inspirat titlul polonez. În traducerea lui Nicolae Mărgăneanu, pasajul din Kipling arată astfel: „Să mă-mbarc, să trec odată de Suez, să mă aflu-n țara / Unde nu se știe Decalogul și-unde e stăpână primăvara”. De remarcat că traducerea lui Mărgăneanu (care o urmează pe cea poloneză) adaptează destul de liber versurile din poemul original: „Ship me somewhere east of Suez, where the best is like the worst/ Where there aren't no Ten Commandments an' a man can raise a thirst” înseamnă literal „Trimite-mă undeva la est de Suez, unde binele-i totuna cu răul,/ Unde nu există cele Zece Porunci și un bărbat poate să bea în voie”.

de inversat raportul între importuri și exporturi dinspre periferie către centru), ci prin una simulată (produse locale ambalate ca de import). Ambele poziții (cea de centru și cea de periferie) sunt supuse evoluțiilor istorice. Astfel, în România interbelică rolul de centru asociat cu prestigiul era jucat mai degrabă de Franța decât de Anglia sau de Statele Unite. Totuși, în condițiile în care România era francofonă, iar o bună parte din publicul care cumpăra cărți putea citi în original titlurile franțuzești disponibile în librăriile din București sau din restul țării, nu are de ce să surprindă că într-o colecție populară precum „Colecția celor 15 lei”, scoasă de Editura Ig. Hertz, traducerile din engleză – chiar dacă realizate nu o dată prin intermediar francez – sunt mai numeroase decât cele din franceză; cu atât mai mult, cu cât forma originală a genurilor din „Colecția celor 15 lei” (romane polițiste, thrillere sentimentale etc., la care trebuie adăugate și filmele de la Hollywood care vehiculează respectivele formule) putea fi localizată mai degrabă în spațiul angloamerican decât în cel francez. Ca atare, faptul că F. Aderca alege să își derive pseudotraducerea dintr-un roman englez și nu din unul francez nu este o anomalie.

Situația este diferită în comunism din motive în primul rând ideologice. România este integrată într-un sistem politic-economic în care centrul nu mai este Occidentul, privit cu suspiciune ca sursă de iradiere deformatoare („putredul Occident”), ci URSS. Cu toate acestea, deși în România sunt traduse numeroase volume de *genre* (SF, literatură polițistă și de spionaj, romane de dragoste) din spațiul sovietic/comunist, cel puțin după 1964 (anul în care la nivelul politicii de stat filosovietismul se transformă progresiv în antirusism) sursa principală de prestigiu simbolic și comercial rămâne, fie și tacit (adică într-o manieră nerecunoscută oficial la nivel ideologic), Occidentul, în speță Statele Unite, care, după Al Doilea Război Mondial, preia rolul vechilor imperii europene. Pe de altă parte, atât în perioada filosovietică din anii '50, cât și după, din cauza condițiilor specifice ale comunismului, un fenomen precum cel al pseudotraducerilor rămâne mai degrabă exotic (vezi cazul Joe Alex). Motivul este simplu: sistemul comunist aplica o politică protecționistă producției culturale, limitând artificial numărul de traduceri pentru a stimula producția internă. Sigur, se traduc în comunism numeroși clasici din *genre* (Agatha Christie, Arthur Conan Doyle, Raymond Chandler, chiar și J.R.R. Tolkien), dar numărul acestor traduceri – pentru care cererea este enormă – este ținut sub control în raport cu producția internă³. De ce? Nu atât din rațiuni naționaliste, cât mai degrabă din rațiuni pragmatice. Ficțiunea de consum avea un

³ Piața din comunism era, după cum arată Ioana Macrea-Toma în *Privilighenția. Instituții literare în comunismul românesc* (prefață de Marius Lazăr, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2009), o piață centralizată cu terminale distribuite dens și omogen în teritoriu. În fiecare sat existau biblioteci și librării. Transmiterea semnalului decizional de-a lungul acestei rețele nu era unidirecțional. Exista și un *feed-back* real – prin sistemul de precomenzi cititorii participau la stabilirea tirajelor și chiar a prețurilor, iar asupra librarilor se exercitau presiuni să nu acumuleze pe stoc. Pe de altă parte, întreg procesul rămâne, totuși, excesiv birocratizat și disfuncțional, în măsura în care oferta nu era corelată cu cererea: ceea ce poate fi parțial pus pe seama protecționismului care limita tirajele și numărul cărților traduse.

rol funcțional reglat de interese tactice pe termen scurt/mediu, rol pe care doar producția internă putea să îl acopere. Astfel, SF-ul, care ia avânt în anii '50 și '60 (când URSS conducea lupta pentru cucerirea Cosmosului), acoperă interfața educației tehnologice. Literatura pentru copii asigură infuzarea unor valori ideologice de la vârsta preșcolară. Romanul polițist cultivă vigilența împotriva infracționalității interne și încrederea în organele de miliție. Romanul de spionaj întreține suspiciunea paranoică, nu o dată xenofobă, împotriva țărilor dezvoltate din Occident. Romanul istoric susține teza continuității românilor pe teritoriul României socialiste din cele mai vechi timpuri până în prezent. Literatura *romance* susține ideea familiei ca celulă de bază a societății. Cât despre literatura erotică, aceasta nu prea exista⁴, cu mici excepții (Petru Popescu, *Sfârșitul bahic*, 1973, care a atras în epocă acuzații de pornografie⁵). Altfel spus, chiar dacă Agatha Christie nu era neapărat un adversar ideologic, nu era mai puțin adevărat că Agathe Christie nu i se putea pretinde să scrie despre lupta organelor de miliție împotriva „mandatarilor” – subiect predilect în „milițierul” românesc. Doar scriitorii români puteau face asta – să se conecteze aproape în timp real cu agenda Partidului Comunist și să construiască un conținut actual în cheia ideologică corectă/dorită.

Pseudotraducerile reapar după 1989 în condițiile transformării sistemului literar comunist într-o piață editorială liberă. După cum remarca Andrew Baruch Wachtel în sinteza *Remaining Relevant after Communism* (2006), „aparitia ficțiunii populare occidentale a fost cu siguranță unul dintre rezultatele cele mai șocante ale prăbușirii comunismului pentru scriitorii din Europa de Est”⁶. Noua piață nereglementată din postcomunism, deși continuă să susțină o vreme portofoliul de edituri de stat moștenit din comunism⁷, asistă după 1989 la două fenomene complementare. În primul rând, un val agresiv de traduceri (în parte reeditări ale unor traduceri interbelice) din genuri de consum (literatură SF, de spionaj, *romance*). În al doilea rând, devaluarea literaturii locale de gen, efect atât al devaluării ideologice a „milițierurilor” din comunism, cât și al dumpingului de traduceri.

Fenomenul este general în țările excomuniste. Însă spre deosebire de țări ca Rusia sau Polonia, care reușesc să compenseze măcar parțial ofensiva traducerilor prin autori locali de gen – Andrzej Sapkowski în Polonia pentru *fantasy*, Alexandra

⁴ Erotismul era echivalat cu anticomunismul: „Cărțile de tip James Bond, dar și operele erotice sau romane de Pasternak, Soljenițin sunt returnate expeditorului de către controlul românesc fără explicații” (Ioana Macrea-Toma, *Privilighenția*, p. 185).

⁵ Vezi Anneli Ute Gabanyi, *Ceaușescu și scriitorii. Analize politico-literare în timp real*. Traducere din limba engleză de Elena Buscă, traducere din limba germană de Andreea Scrumeda, prefată de Alexandru Muraru, București, Litera, 2023, pp. 455-465.

⁶ Andrew Baruch Wachtel, *Remaining Relevant after Communism: The Role of the Writer in Eastern Europe*, Chicago, University of Chicago Press, 2006, p. 214.

⁷ Vezi Adriana Stan, Cosmin Borza, „Deetatization of Culture, Privatization of Politics. The Case of the Publishing Houses in Postcommunist Romania”, *Studia Politica: Romanian Political Science Review*, 20, 2020, 3, pp. 382-397.

Marinina și Boris Akunin în Rusia pentru literatura polițistă – care vând milioane de exemplare (fără a socoti și exemplarele apărute în țările unde sunt traduse), în România producția locală suferă o redimensionare dramatică în anii '90. Singurul scriitor local de literatură de consum care are un succes verificat prin sute de mii de exemplare vândute este Pavel Coruț, autorul unor romane care conectează tropi ai romanului de spionaj și science-fiction la teme de actualitate (misterele Revoluției din 1989), teorii ale unor conspirații „sioniste” și mituri protocroniste ale excepționalității românești. Piața de consum se redresează abia din anii 2000 și mai ales după 2010, când se înregistrează vânzări de sute de mii de exemplare în genurile *romance* (Mircea Cărtărescu, *De ce iubim femeile*, 2004, Irina Binder, *Fluturi*, vol. I, 2012) ori *thriller* (Igor Bergler, *Biblia pierdută*, 2015). (Însă redresarea este relativă, în măsura în care titlurile citate rămân mai degrabă excepții.)

În aceste condiții, autorii români din anii '90 încearcă o serie de tactici de supraviețuire⁸. Cea mai la îndemână variantă este să publice cărți de consum sub identitatea reală. Un exemplu în acest sens este *Dodecaedru* (1991), scris în colaborare de optzeciști George Cușnarencu și Nicolae Iliescu; două blurburi plasate pe prima copertă promit „[u]n roman polițist care se citește cu sufletul la gură după miezul nopții”, „[un roman] senzațional, strălucitor, straniu, surprinzător, stupefiant, senzual...”. Altă variantă este să publice false traduceri sub pseudonime străine. Primul roman de acest tip înregistrat în inventarul de față (vezi **Anexa 1**), *Ghici cine trage în tine?* (1992) de Max Torpedo (semnătură sub care se ascundeau trei autori din așa-numita Școală de la Brașov: poetul optzecist Alexandru Mușina și discipolii săi Caius Dobrescu și Andrei Bodiu), este însă și cel mai netipic pentru fenomen, în măsura în care este o farsă postmodernă autodeconspirată printr-o aglomerare de mărci paratextuale: colecția în care apare se numește „Surâs și crimă”, traducere este semnată Vitoria Lipan (protagonista din romanul *Baltagul* de Mihail Sadoveanu), iar blurburile⁹ de pe coperta a patra sunt desprinse din publicații cu titluri fictive-parodice ca *Yale Gay Literary Revue* („Fastuos, extraordinar, erotic. Cea mai trepidantă parodie polițistă scrisă vreodată despre lumea Estului european”), *Police et Jandarmerie de France* („Maiorul Eugen Simion, prins într-o delirantă conspirație mondială, face să triumfe vigoarea și

⁸ Vezi Wachtel, *Remaining Relevant*, p. 214: „Unii [scriitori] au reacționat făcând traduceri și adaptări/imitații după astfel de scrieri; ultimul tip de opere cunoaște o largă răspândire, dar autorii din această categorie sunt necunoscuți în afara țărilor lor și vor rămâne așa. Alții, precum Alexandra Marinina [autoare de romane polițiste din Rusia], s-au specializat într-un anumit gen și l-au adaptat materialului național propriu, fără să inoveze semnificativ. [...] În sfârșit, un grup de autori [...] au învățat să exploateze nivelul relativ de sofisticare al grupului lor țintă de cititori, producând scrieri care în același timp încorporează genuri ale ficțiunii populare și le atașează un metacomentariu ironic”.

⁹ Procedeele fuseseră folosite anterior într-o *literary fiction* postmodernă, romanul colectiv din 1990 *Femeia în roșu*, scris de Mircea Nedelciu, Adriana Babeți și Mircea Mihăieș, prevăzut cu o postfață fictivă atribuită unui anume Martin Adams Mooreville și preluată chipurile din *The New York Literary Journal*.

subtilitatea spiritului latin. Citiți și veți râde până la lacrimi”) și *Deutsche Polizeizeitschrift* („Maiorul Eugen Simion, căpitanul Fane Neagu, căpitanul Miron Soricescu, plutonierul Mironov, o echipă de investigatori pe care nu o veți putea uita”). Nu în ultimul rând, după cum sugerează blurburile citate, subiectul este românesc, populat de personaje cunoscute ale lumii literare (Eugen Simion, Marin Sorescu, Fănuș Neagu, Alexandru Mironov ș.a.), travestite cu efecte comice-satirice în ofițeri de poliție.

Dacă *Ghici cine trage în tine?* rămâne mai degrabă un *inside joke*, între 1995 și 2002 apar însă 18 romane care iau în serios clonarea unei identități anglo-americe. Florin Chirculescu publică *Dune 7. Cartea brundurilor* (1997) sub numele Patrick Herbert, pretins urmaș al lui Frank Herbert (autorul seriei originale *Dune*). Tot Chirculescu mai produce un roman erotic, *Nu uita, Pasadena* (1998), semnat Sidney Sheldon (scriitor de altfel real, autor al unui roman având în centru România comunistă, *Windmills of the Gods*, 1987), precum și două romane despre războiul din Vietnam, ambele sub identitatea Chris Buster Morris: *Pagoda musonului* (1996) și *Sindromul Tirpitz* (1997). Voicu Bugariu tipărește sub pseudonimul Roberto R. Grant romanele SF *Zeul apatiei* (1998) și *Animalul de beton* (1999). Aurel Cărășel debutează editorial în 1995 cu romanul SF *Vânătoare de noapte*, publicat sub pseudonimul Harry T. Francis, folosit și pentru romanul polițist, imitație de *hard-boiled* american, *Moartea ca o cocotă de lux* (2001). Sorin Petrescu lansează sub pseudonimul Mike Hassel o serie de zece romane plasate în diverse scene de război: *Moartea s-a născut la Sarajevo* (1996), *Spaimă și moarte în Transnistria* (1996), *Cecenia, chip înlăcrimat* (1997), *Kosovo – drumul Golgotei* (1999) etc.

De fapt, pentru exactitate, în paragraful anterior ar fi trebuit să scriu „apar cel puțin 18 romane”. *DCRT. Dicționarul cronologic al romanului tradus în România, 1990–2000* (2017)¹⁰ înregistrează pentru primii 11 ani de postcomunism peste 100 de romane traduse ai căror autori nu sunt confirmați din surse internaționale (vezi **Anexa 2**). Fenomenul, care îl dublează pe cel investigat în articolul de față, are ca rațiune tactică editurilor comerciale de a evita plata drepturilor de autor; ca atare, numele reale ale autorilor erau modificate, uneori împreună cu numele protagoniștilor. De cele mai multe ori, identitatea reală a autorilor poate fi reconstituită. Astfel, cele peste 30 de romane publicate de Editura Z/Z 2000/Bogdana sub semnătura Dick Stanford fuseseră scrise, de fapt, de Don Pendleton; pe lângă numele autorului, editura, care le-a tradus prin intermediar francez (traducerile franțuzești fiind mai accesibile¹¹), a mai cosmetizat câteva detalii de prim-plan (protagonistul Mack Bolan devine Hunter, iar supranumele său

¹⁰ Ioan Milea (coord.), *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România 1990–2000*, Cluj-Napoca, Academia Română – Filiala Cluj-Napoca, 2017.

¹¹ Vezi Andrei Gorzo, *Ce am învățat de la Graham Greene. O istorie de familie*, Iași, Polirom, 2024, p. 31: „Circula cu miile pe sub mână înainte de 1989 [...], iar după 1989 aveau să apară pe etalajele buchiniștilor de la Universitate”. Pentru tot contextul, vezi pp. 29-33.

– și totodată numele seriei – se transformă din „The Executioner” în „Exterminatorul”). În mod similar, aceeași editură l-a transformat pe autorul Jeffrey Lord în Saxton Burr și pe protagonistul Richard Blade în Richard Baxter (însă, la rândul său, autorul original, Jeffrey Lord, era un *house name*/pseudonim colectiv pentru scriitorii Roland J. Green, Ray Nelson, Manning Lee Stokes); pe Jack Hild (pseudonimul lui John Preston) în Fred Connelly; și așa mai departe.

Practici de acest gen ale editurilor românești sunt atestate de Iulian Bocai într-un volum recent în care își consemnează experiențele de traducător de literatură *romance* în anii 2000:

Nici vorbă să plătească drepturi pentru ele, mi-a spus [editorul] încă de la început. Le aducea cu plasele din Europa apoi le dădea traducătorilor. [...]

Toate romanele astea erau la fel. [...]

Am tradus trei [...] pe parcursul a vreo șase, șapte luni. Aveau titluri ca *S-a cunoscut în Zanzibar*, *Soț și soție*, *Un pescar ciudat* și le traduceam mereu cu jumătate de creier. [...]

La al patrulea astfel de roman cred că am cedat și, pe la jumătate, când protagoniștii se aflau pe un iaht în mijlocul mării și simțeau în suprafața textului valurile care anunțau deschiderea picioarelor și sudoarea viitoare a sexului, n-am mai putut și am început să bag de la mine. Am inventat o ceartă între ei, care să sfârșească tragic. Văzusem recent *Talentatul domn Ripley* și m-am inspirat din el [...]. Cred că am scris în ritmul ăsta vreo zece pagini, inclusiv naufragiul lui pe o insulă din Pacific, pe care avea să rămână zeci de ani, ca Robinson.

Romanele astea aveau, fără excepție, 150 de pagini de carte, așa că am mai copiat vreo alte patruzeci din *Cine l-a ucis pe Palomino Moreno*, ca să pară că e totuși întreg, am pus traducerea pe o dischetă și am lăsat-o așa la editură¹².

În aceste condiții, nu este neplauzibil ca din cele mai bine de 100 de romane cu autori neatestați câteva să fi fost scrise, și nu doar traduse, de autori români (a se vedea în continuare cazul „Sven Hasel”); însă pentru scopurile limitate ale acestui articol aleg să includ doar acele titluri cu autori români atestați de stadiul actual al documentării.

Revin așadar la pseudotraduceri în sensul precizat la început. Titlurile nu sunt suficient de numeroase (vezi Anexa 1) pentru a permite analize statistice. Dar se pot face totuși câteva observații despre construirea subgenului „pseudotraduceri”. Astfel, majoritatea volumelor (13) apar la Nemira, una dintre editurile cele mai vizibile comerciale în anii '90. Dintre acestea, 12 titluri sunt publicate în colecția „Comando”, dedicată thrillerelor de război, unul singur apărând în colecția „Nautilus”, specializată în literatură SF/*fantasy*. Astfel, în primul rând, contextul editorial (în speță, o serie de succes) construiește tracțiune inerțială pentru subgenul pseudotraducerilor. La rândul său, succesul seriei (ca și în cazul seriilor de la Editura Z, amintită anterior) depinde de contextul anilor '90, traversat de războaie din spații apropiate geografic și cultural, precum cele din perimetrul fostei

¹² Iulian Bocai, *Revărsatul zorilor. Opt povești de dragoste și dorință*, București, Trei, 2025, pp. 119-123.

Iugoslavii sau cel din Transnistria, pentru a nu mai aminti războaie din zone mai îndepărtate, dar intens mediatizate local – Irak, Cecenia. Un factor complementar este numele autorului. În lista de pseudotraduceri Sidney Sheldon este singurul caz de autor real a cărui identitate este pirată. Merită amintit că în anii '90 circula insistentul zvonul că romanele Sandrei Brown – o autoare de *bestsellers* romantic-erotice traduse în România la editura Miron – erau, de fapt, scrise de autori români. Dat fiind precedentul Sheldon, nu este improbabil nici ca o confruntare a cărților Sandrei Brown cu lista de traduceri în română să reveleze și contribuții locale. Apoi, identitatea Patrick Herbert, pretins fiu al lui Frank Herbert (autorul seriei *Dune*, publicată tot la Nemira în prima parte a anilor '90), vampirizează, deși într-o manieră mai indirectă decât în cazul Sheldon, prestigiul unui autor celebru. Aspectul postmodern al poveștii stă în detaliul că un Brian Patrick Herbert, fiul lui Frank Herbert, chiar exista; sub semnătura Brian Herbert, acesta a publicat romane începând din anii '80, unul în colaborare cu tatăl său (*Man of Two Worlds*, 1986). Începând din 1999, Brian Herbert a inițiat, împreună cu Kevin J. Anderson, un proiect de extindere (prin numeroase *prequels* și *sequels*) a seriei *Dune*; tradusă parțial în anii 2000 la editura Millennium Press, seria a ajuns în anii 2020 tot la Nemira. În fine, principiul vampirizării unui autor deja notoriu se verifică parțial și în cazul seriei semnate „Mike Hassel”, în măsura în care aceasta produce (în stilul paronimiilor de tip Adidas – Adibas sau Dan Brown – Don Brown, procedeu prin care o marcă de succes este copiată prin produse inferioare cu nume asemănătoare), o suprapunere onomastică parțială cu Sven Hassel – autor de romane de acțiune plasate în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Sven Hassel, publicat în România și înainte de 1990 în colecția de gen „Delfin” a editurii Minerva, este după 1989 autorul prin care Nemira – care îl editează în colecția „Comando”, aceeași în care apar și romanele de „Mike Hassel” și de „Chris Buster Morris” – își construiește capitalul/portofoliul editorial. În mod ironic, nici Sven Hassel nu avea un dosar curat în ce privește identitatea: semnătura era un pseudonim ales de scriitorul danez Børge Willy Redsted Pedersen, care își inventase și o experiență legitimatoare de veteran în Al Doilea Război Mondial.

Însă peripețiile mărcii Sven Hassel nu se opresc aici. În a doua parte a anilor '90, Editura Z reeditează seria Hassel – fie în urma achiziționării drepturilor, fie eludând problema drepturilor de autor. Pentru context, trebuie menționat că este o perioadă de recul comercial pentru Nemira după boom-ul din prima parte a anilor '90, recul, de altfel, general, provocat de criza economică și de scăderea dramatică a puterii de cumpărare. Se poate face o corelație între fenomenul economic și cel al falselor traduceri: în condițiile devalorizării leului, pentru edituri era mai profitabil să evite plata în valută a drepturilor de autor și să se concentreze asupra producției interne (chiar dacă una cu ambalaj occidental). Pe lângă titlurile autentice ale lui Sven Hassel, Editura Z (care își va schimba ulterior numele în Editura Z 2000 și apoi în Bogdana, probabil tot din rațiuni economice – evitarea taxelor etc.) include în colecție și șase romane semnate, tot printr-o clonare paronimică de tip Adibas, „Sven Hasel”: *Deșertul damnaților*, *Nisipurile însângerate*, *Stepa morții*, *Bătălia*

din Ardeni, *Suflete ciuruite, Tornada de foc*. Pe un anticariat online seria „integrală” este prezentată astfel:

Rarisimă ediție integrală a romanelor lui Sven Hassel, apărută la editura Z (devenită editura Bogdana) în 14 volume, în colecția „Câinii Războiului”. Șase dintre acestea sunt unicele ediții apărute, drepturile de publicare aparținând exclusiv editurii Z, astfel că nu au mai fost retipărite niciodată ulterior, cum s-a întâmplat în cazul celorlalte romane, reeditate în multiple rânduri de editura Nemira¹³.

Deși plasate tot în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, romanele „inedite” ale lui „Sven Hasel” conțin însă suficiente mărci ale inautenticității¹⁴: stilistice (umorul cinic al lui Hassel se transformă într-o intenție de umor patetic), onomastice (numele personajelor sunt paronimizate: Julius Heide devine Julian Heiden, Porta se transformă în Portta) ș.a.m.d. În plus, faptul că unul dintre volume, *Suflete ciuruite*, se petrece pe frontul românesc trimite direct la posibilitatea ca și aceste romane să fi fost scrise de autori români.

Dintre autorii atestați prezenți în lista de pseudotraduceri, cel mai versatil este Florin Chirculescu, de altfel cel mai important autor român de proză science-fiction de după 1989. Până în 2017, când publică prima dată o carte (*Greva păcătoșilor sau apocrișa unui evreu*, Nemira) sub numele său real, Chirculescu folosește pseudonimul Sebastian A. Corn, cu care semnează și pseudotraducerea la *Dune 7. Cartea brundurilor*¹⁵. Versatilitatea sa se verifică atât în numărul de genuri abordate în pseudotraduceri (thrillere de război, SF, romance), cât și în numărul de edituri (2) și colecții (3), ceea ce introduce și aspectul circumstanțial al unei astfel de inserții (la Nemira Chirculescu mai publicase în 1996 ucronia *2484 Quirinal Ave.*, iar la Karmat Press apăruse în 1995 volumul colectiv – tot o ucronie – *Motocentauri pe Acoperișul Lumii*, în care Chirculescu/Corn figura cu cele mai multe texte în raport cu ceilalți autori). În comparație cu Chirculescu sau chiar cu Aurel Cărașel/Harry T. Francis (care acoperă prin două volume două genuri:

¹³ Vezi <https://www.carti-online.com/seria-completa-14-vol-editia-cainii-razboiului-p-5618.html>.

Accesat în 22 noiembrie 2025.

¹⁴ Inautenticitatea este semnalată și de cei care au încărcat pe platforma Scribd variantele digitale ale romanelor lui „Sven Hasel”, printr-o notă preliminară: „Autor inexistent în viața reală – Sven Hasel fiind – de fapt – o clonă numelui Sven Hassel, fabricată de editurile românești care, la vremea respectivă, au dat un tun de piață inventând noi «opere» și schimbând numele autorului și ale personajelor.” Vezi <https://ro.scribd.com/document/637840913/Desertul-Damnatilor-1-0-5>. Accesat în 22 noiembrie 2025.

¹⁵ Dat fiind că identitatea lui publică de scriitor era legată în anii '90 de acest pseudonim, Chirculescu pare să fi investit mai mult în romanul semnat Patrick Herbert decât în celelalte trei pseudotraduceri; dovadă și că e singura carte din cele patru pe care și-a asumat-o public în interviuri, exprimându-și dezamăgirea că editorul alesese să publice o variantă nedefinitivă a manuscrisului. Mai mult, Chirculescu a preluat și dezvoltat într-un roman ulterior, *Imperiul Marelui Graal* (2004), conceptul din *Dune 7*, bazat pe „sistemul de fonie interavioane folosit de americani în timpul celui de-al doilea război mondial, în Pacific”. Vezi Liviu Szoke, „Krog în vizita la Gophtet : Interviu cu Sebastian A. Corn”, *bibliotecalui liviu.ro*, 17 martie 2012, <https://bibliotecalui liviu.ro/2012/03/17/krog-in-vizita-la-gophtet-interviu-cu-sebastian-a-corn/>. Accesat în 20 octombrie 2025.

fantasy și *noir*), Sorin Petrescu/Mike Hassel, chiar dacă apare cu cele mai multe titluri (10), are identitatea cea mai lineară – un singur gen, o singură editură, o singură colecție.

Rațiunile pentru care autorii recurg la pseudotraduceri nu sunt nici ele uniforme, dincolo de factorul comercial. Astfel, pentru debutantul Aurel Cărășel alegerea identității „Harry T. Francis” este un mod de a pătrunde pe piața editorială; de altfel, după ce își stabilizează identitatea de autor prin mai multe volume publicate ca Aurel Cărășel, el își va reedita pseudotraducerile sub identitatea reală. Prin comparație, chiar dacă și Sorin Petrescu reeditează ulterior *Jurnalul unui mercenar* (eLiteratura, 2015), el păstrează și cu acest prilej identitatea „Mike Hassel”; spre deosebire de prolificul Cărășel, Petrescu nu pare să aibă veleități de autor identificat prin semnătura reală (sau printr-un pseudonim „original”), mulțumindu-se cu statutul de traducător, meseria lui de bază. Cel care se singularizează din acest punct de vedere în lista de titluri este Voicu Bugariu. Acesta, un autor prolific și înainte de 1990, cu numeroase volume de critică, proză realistă și fantastică/SF, pare să fi ales identitatea „Roberto R. Grant” mai degrabă din precauții privind conținutul explicit al romanelor, încărcate cu scene erotice și limbaj obscen; în anii '90 un astfel de conținut ar fi putut atrage consecințe penale. Altfel, Bugariu depune efortul cel mai redus pentru a-și masca identitatea. Romanele sale au un decor exclusiv românesc (sub forma unei anticipații rasist-satirice, ele extrapolează un viitor din 2058 în care România a devenit Rominia, Imperiul Țiganilor, având capitala la Bukry) și nu introduc un traducător fictiv. Mai mult, *Zeul apatiei* are pe coperta a patra fotografia reală a autorului, ceea ce întărește impresia că, dincolo de aspectul comercial fundamental serios, coordonatele de existență ale subgenului pseudotraducerilor prezintă, prin numeroasele lor glume interne, un aspect de joc postmodern – simptom al unei piețe editoriale care nu s-a profesionalizat.

După cum am anticipat deja, fenomenul pseudotraducerilor se epuizează – cel puțin în limitele documentării actuale – imediat după 2000. Însă problema concurenței traducerilor din ficțiunea de gen internațională continuă să fie activă, chiar dacă în forme diferite. Existența unui culoar alternativ este sugerată de scrierile lui Eugen Ovidiu Chirovici. Începând din 1991, când debutează cu două romane de acțiune militară, *Masacrul* și *Comando pentru general*, Chirovici testează numeroase formule comerciale: romanul comic în *La broasca leșinată: balada unui pierde-vară* și *Suflete la preț redus* (ambele din 2007), *policier-ul* parodic în *Cine a ucis-o pe Nora Jones?* (2011), *hard boiled* de tip Raymond Chandler în *Voodoo* (2010), literatura conspiraționistă în *Labyrinth.com* (2009), romanul istoric-medieval de tip Umberto Eco în *A doua moarte* (2006), *horror à la* Stephen King în *Pulbere neagră* (2010) și *Sanitarium. Locul în care nimic nu este ce pare a fi* (2012). Mai toate aceste volume par traduse dintr-un autor occidental; inclusiv decorurile și personajele sunt internaționale, fără niciun substrat românesc. În calitate de clone, romanele lui Chirovici semnalează două fețe ale aceluiași fenomen: încercarea câmpului literar românesc de a contracara concurența

nimicitoare a traducerilor din spațiul anglo-american prin replicarea acelor cărți traduse (Chirovici oferă copii de o calitate ridicată, cu „arome identic naturale”, cum scrie pe unele etichete); și drama aceluiși câmp literar românesc de a avea o piață de desfacere atât de îngustă, încât literatura de consum locală nu reușește să fie performantă comercial în condițiile de concurență făcută de traduceri autentice. Ca atare, după o perioadă de tatonări ale pieței internaționale în care publică fără niciun ecou două traduceri după titluri apărute inițial în română, *Hoodoo Creek* (2012) și *The Second Death* (2014), Chirovici își va schimba tactica și strategia odată cu *The Book of Mirrors* (2017), thriller polițist scris direct în engleză (posibil cu ajutorul unui *ghostwriter* traducător, deși acesta nu apare menționat). *The Book of Mirrors* generează titluri în presa din Marea Britanie prin suma considerabilă cu care este achiziționată cartea¹⁶; mai mult, va fi tradusă în mai multe limbi și va sta la baza unei ecranizări în care rolul principal este jucat de Russel Crowe.

Schimbarea față de anii '90 este simptomatică. Actorii din sistemul literar al primului deceniu postcomunist se raportau la o piață internă care, deși îi dezavantaja din capul locului pe autorii locali, genera încă suficientă credință – transmisă inerțial din comunism – în potențialul ei pentru a produce tactici de tipul pseudotraducerilor. Însă un autor precum Chirovici, chiar dacă investește vreme de mai bine de două decenii în această piață cu o tactică asemănătoare, identifică la sfârșitul anilor 2010 inversarea perspectivei: piața internă este prea mică, jocul adevărat trebuie jucat în spațiul internațional. Fenomenul este ilustrat (cu mai puțin succes vizibil decât Chirovici) și de alți autorii locali de *genre*. Două exemple din nișa SF (un gen extrem de popular în comunism, afectat apoi de tranziția postcomunistă, dar care la nivel global continuă să fie atractiv): după ce emigrează în Canada, Costi Gurgu își reinventează cariera de scriitor român rescriind sau adaptând în engleză povestiri și romane publicate inițial în România; în paralel cu o prolifică activitate în română, Ioana Vișan publică în anii 2000 pe Amazon mai multe serii *fantasy* în engleză (în jur de 20 de titluri). Dar, desigur, nu pretind că extremele descrise în acest articol epuizează spectrul de tactici adoptate de scriitorii români de *genre* după 1989. Mulți continuă să producă, cu mai mult sau mai puțin succes, clone ale ficțiunii de gen occidentale la edituri mai mult sau mai puțin obscure; în timp ce alții încearcă – mai ales în ultimii ani – să pătrundă pe piața internă, dominată încă la nivel simbolic de prestigiul ficțiunii literare, în colecțiile unor edituri *mainstream* ca Polirom prin titluri care combină tropi din *genre* cu o formă mai apropiată aspirațional de *literary fiction*.

¹⁶ Dalya Alberge, „UK-based Romanian Author's First Novel in English Becomes a Sensation”, *The Guardian*, 12 octombrie 2015, <https://www.theguardian.com/books/2015/oct/12/uk-romanian-author-eugene-chirovici-book-of-mirrors-english>. Accesat în 21 octombrie 2025.

Anexa 1. Inventar al pseudotraducerilor de roman în postcomunismul românesc

1992

Torpedo, Max, *Ghici cine trage în tine?*. Trad. de de Vitoria Lipan, Arad, Sophia, colecția „Surăs și crimă”, 1992, 236 p. (autori reali: Andrei Bodiș, Caius Dobrescu, Alexandru Mușina).

1995

Francis, Harry T. *Vânătoare de noapte*. Trad. de Aurel Cărășel, București, Recif, 1995, 174 p. (autor real: Aurel Cărășel).

1996

Hassel, Mike, *Moartea s-a născut la Sarajevo*. Trad. de Sorin Petrescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 1996, 190 p. (autor real: Sorin Petrescu).

Hassel, Mike, *Pentru bani, înainte!* Trad. Sorin Petrescu. București, Nemira, colecția „Comando”, 1996, 191 p. (autor real: Sorin Petrescu).

Hassel, Mike, *Spaimă și moarte în Transnistria*. Trad. de Sorin Petrescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 1996, 207 p. (autor real: Sorin Petrescu).

Morris, Chris Buster, *Pagoda musonului*. Trad. de Felix Oprescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 1996, 256 p. (autor real: Florin Chirculescu).

1997

Hassel, Mike, *Cecenia, chip înlăcrimat*. Trad. de Sorin Petrescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 1997, 197 p. (autor real: Sorin Petrescu).

Herbert, Patrick, *Dune 7. Cartea brundurilor*. Trad. de Sebastian A. Corn, București, Nemira, colecția „Nautilus”, 1997, 446 p. (autor real: Florin Chirculescu).

Morris, Chris Buster, *Sindromul Tirpitz*. Trad. de Florin Chirculescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 1997, 274 p. (autor real: Florin Chirculescu).

1998

Grant, Roberto R., *Zeul apatiei*, Timișoara, Sedona, colecția „Insolit”, 1998, 270 p. (autor real: Voicu Bugariu).

Hassel, Mike, *Ordon: ucide-ți aproapele!* Trad. de Sorin Petrescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 1998, 213 p. (autor real: Sorin Petrescu).

Sheldon, Sidney, *Nu uita, Pasadena*. Trad. de Alexandru Fronoiu, Ploiești, Karmat Press, 1998, 277 p. (autor real: Florin Chirculescu).

1999

Grant, Roberto R., *Animalul de beton*, Cluj-Napoca, Dacia, colecția „Imago”, 1999, 230 p. (autor real: Voicu Bugariu).

Hassel, Mike, *Conspirația sfârșitului lumii*. Trad. de Sorin Petrescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 1999, 206 p. (autor real: Sorin Petrescu).

Hassel, Mike, *Kosovo – drumul Golgotei*. Trad. de Sorin Petrescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 1999, 222 p. (autor real: Sorin Petrescu).

2000

Hassel, Mike, *Război fără arme. Operațiunea „Controlul minții”*. Trad. de Sorin Petrescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 2000, 233 p. (autor real: Sorin Petrescu).

2001

Francis, Harry T., *Moartea ca o cocotă de lux*. Trad. de Aurel Cărășel, București, Bogdana, colecția „Enigma Z”, 2001, 239 p. (autor real: Aurel Cărășel).

Hassel, Mike, *Jurnalul unui mercenar*. Trad. de Sorin Petrescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 2001, 208 p. (autor real: Sorin Petrescu).

2002

Hassel, Mike, *Onor la general*. Trad. de Sorin Petrescu, București, Nemira, colecția „Comando”, 2002, 188 p. (autor real: Sorin Petrescu).

Anexa 2. Inventar al traducerilor problematice, cu autori neconfirmați în cataloagele internaționale¹⁷

1990

Mahaut, Georges, *Cavalerul întinericului*, București, Sharina, 1990, 122 p.

Maistres, Jean de, *Ultimul duel*, București, Telegraf, colecția „Best, 1”, 1990, 137 p.

Mullton, Rudyard, *Al Capone sau Scorpionul roșu*, București, Romfel, 1990, 64 p.

Ricciotti, Ugo, *Mai presus decât viață, Ana Acquaviva*, [București], Mariana, colecția „Romanul de dragoste”, 1990, 168 p.

1991

Del Rey, Koster, *Întâlnire de gradul X (The Past in the Space)*. Trad. de Ecaterina Țărâlungă, București, Orion, colecția „Cosmos, 1”, 1991, 102 p.

Harvey, Rex, *Canionul blestemat (The Cursed Canion)*, București, Ulise, 1991, 174 p.

Hawks, Stuart, *Vinovat*. Trad. de B. Bogdan, București, Vega, 1991, 72 p.

Hull, Albert, *Lady Hamilton*, București, „Bună Ziua”, colecția „Gemma”, [1991?], 120 p.

Maistres, Jean de, *Capitaine Benoit*, Alba Iulia, 1 Decembrie, colecția „Romanul polițist în capodopere”, 1991, 155 p.

1992

Dankworth-Chadwick, G., *Furtună peste Staken Plains (A Man Called „Flying Arrow”)*, în vol. Herbert Rigby Jr., *La vest de Rio*. Trad. de V.V. Delatimiș, Craiova, Queen, colecția „Western gold star”, 1992, p. 133–252.

Dennis, W., *Contrabandiștii*, Ploiești, Elco, colecția „AS. Aventură. Suspens”, 1992, 254 p.

Esmyn, John, *Între două comori*, București, Anaith, [1992], 148 p.

Gilmoore, John, *Crime la Miami*. Trad. de Radu Bogdan, Satu-Mare, Nord-Vest Press, 1992, 154 p.

Jemna, Syl, *O noapte de groază. Mini crime*, București, C/B-S.R.L., colecția „Cartea polițistă de buzunar”, 1992, 80 p.

Maître, Jean, *Luiza de Lavallière. Roman de dragoste și pierzanie*, tr. și adaptare de Maria Pîrvu, Deva, Călăuza, colecția „Biblioteca populară Călăuza”, 1992, 111 p.

Rigby, Herbert jr., *La vest de Rio Pecos*. Trad. de V.V. Delatimiș, Craiova, Queen, colecția „Western gold star”, 1992, 254 p.

1993

Frenky, Vic, *Serbarea groazei (Terror Party)*, Baia Mare, Gutinul, colecția „Colecția Roz”, 1993, 119 p.

¹⁷ Vezi Milea (coord.), *Dicționarul cronologic*.

- Fulbright, Lester, *Fiul Satanei – Contele Dracula*, tr. și adaptare în lb. română de Ionel Apietroaie, f.l., Saltic Procom, 1993, 117 p. Pref. de Dumitru Caraion.
- Scott, Williams K., *Justițiarul preeriei (Prairies Marshall)*, București, Ulise, colecția „Romane captivante”, 1993, 203 p.
- Scott, Williams K., *Veninul scorpionului*, București, Ulise, 1993, 320 p.
- Turnus, Edward, *Killerul*. Trad. de Vasile Savin, Galați, Porto-Franco, colecția „Detectiv”, 1993, 142 p.
- Walker, Roger, *Uimitoare aventuri pe insula fantomelor. Roman pentru tineret*, Iași, Porțile Orientului, 1993, 142 p.

1994

- Allemand, M.M., *Crima de la vila Welter*. Trad. de Mioara Dorobanțu, București, Cristal, colecția „Seria Retro-Policier”, 1994, 221 p.
- Hallstead, Tom, *Atracție fatală (Fatal Attraction)*. Trad. de Ion Constantinescu, București, colecția „Extaz, 3”, 1994, 190 p.
- Hawke, Harriet, *Greșești odată, greșești mereu*. Trad. de Dan Diaconescu, București, Editura Z, colecția „Tandrețe, 10”, 1994, 176 p.
- Hunter, Julia, *Carina (Mystery Harbor)*. Trad. de Dan Diaconescu, București, Editura ZZ, colecția „Tandrețe, 9”, 1994, 206 p. Tr. prin intermediar german (?). Titlul versiunii în lb. germană: Das Traumschiff unserer Liebe (?).
- Mason, Andrew, *Pentru că vreau să cred în tine (Because I Want to Trust You)*. Trad. de Dan Diaconescu, [București], Editura ZZ, colecția „Tandrețe, 2”, 1994, 190 p.
- Niels, Friedrich, *Singură împotriva tuturor*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura ZZ, colecția „War, 19”, 1994, 154 p.
- Parker, Sandra, *Sălbatică în brațele tale (Wild in Your Arms)*. Trad. de Liviu Radu, București, Baricada, colecția „Jennifer, 1. Colecția romanelor erotice și de dragoste”, 1994, 127 p.
- Rich, Anthony Andrew, *Omul de sacrificiu*, varianta în lb. română de I.D., Sibiu, Transpres, 1994, 119 p.
- Young, Andrea, *Amantă și soție (Wives, Friends and Lovers)*. Trad. de Oana Negureanu, București, Miron, 1994, 442 p.

1995

- Brady, Jill, *Infidelități*. Trad. de Dan Diaconescu, București, Editura ZZ, colecția „Tandrețe, 14”, 1995, 156 p.
- Bruce, Jack, *Umbra tigrlui*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „War, 24”, 1995, 207 p.
- Frenky, Vic, *Vinovați fiindcă ne-am iubit*, Baia Mare, Gutinul, colecția „Colecția Roz”, 1995, 158 p.
- Meyer, Luc Pierre, *Pasager clandestin*. Trad. de Cristian Ionescu, București, Olimp, 1995, 216 p.
- Ross, Brenda, *Elizabeth*, Târgu-Jiu, Antonie, 1995, 228 p.
- Sanders, Shelly, *Adierea vântului*, în românește de I.N. Dragoș, București, Carmel, colecția „Sandra Brown collection, 5”, [1995], 188 p.

1996

- Bes, Antoine de, *Pământul sfinților și spurcărilor*. Trad. de Georges Țirlescu, [Piatra-Neamț], Răzeșu, 1996, 206 p.
- Burr, Saxton, *Masacrul de la Mak Loh*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 11. Baxter War.”, 1996, 160 p.
- Burr, Saxton, *Operațiunea Jemo*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 9”, 1996, 192 p.
- Daniels, Jack, *Diavolul mărilor*. Trad. de Manuel Păun, București, Editura Z, colecția „War, 43”, 1996, 351 p.

- Fawcett, Robert, *Arme pentru Bosnia*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „War, 39”, 1996, 256 p.
- Holt, Patrick, *Zonă interzisă*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Enigma Z. Serie nouă”, 1996, 160 p.
- Stanford, Dick, *Cruciada morții*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 12. Hunter War”, 1996, 190 p.
- Willering, Marion, *Pulberea stelelor*, Iași, Sagittarius, colecția „Vacanța”, 1996, 295 p.

1997

- Braddok, Chris, *Lichidați creierul*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Enigma Z, 50”, 1997, 174 p.
- Colt, Steve, *Jungla în flăcări*. Trad. de Alexandra Petrea, București, Editura Z, colecția „Enigma Z, 45”, 1997, 160 p.
- Stanford, Dick, *Bătălie la San Francisco*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 16. Hunter War”, 1997, 143 p.
- Stanford, Dick, *Masca de luptă*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 13. Hunter War”, 1997, 159 p.
- Stanford, Dick, *Taifun la Miami*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 21. Hunter War”, 1997, 159 p.

1998

- Blade, Gerald, *Afacerea Coiotul*. Trad. de Daniela-Cristina Vintilă, București, Editura Z, colecția „Enigma Z, 54”, 1998, 159 p.
- Blade, Gerald, *Ostatic în infern*. Trad. de Daniela-Cristina Vintilă, București, Editura Z, colecția „Enigma Z, 51”, 1998, 127 p.
- Blade, Gerald, *Pericol de contaminare*. Trad. de Daniela-Cristina Vintilă, București, Editura Z, colecția „Enigma Z, 58”, 1998, 159 p.
- Burr, Saxton, *Războiul celor două lumi*. Trad. de Iurie Pripa, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 29. Baxter War”, 1998, 159 p.
- Connelly, Fred, *Escadroanele morții*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Câinii războiului, 2”, 1998, 176 p.
- Dexter, Jo, *Raid în Hong Kong*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „War special. Mercenar, 24”, 1998, 143 p.
- Dexter, Jo, *Ucișorii de pe Rio Negro*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 23”, 1998, 144 p.
- Hasel, Swen, *Deșertul damnaților*. Trad. de Cătălin Popescu, București, Editura Z, colecția „Câinii războiului”, 1998, 200 p.
- Hasel, Swen, *Nisipurile însângerate*. Trad. de Cătălin Popescu, București, Editura Z, colecția „Câinii războiului”, 1998, 206 p.
- Karanov, R.V., *Teroare în stepă*. Trad. de Nicolae Baltă, București, Editura Z, colecția „War, 57”, 1998, 157 p.
- Stanford, Dick, *Bătălia Angliei*. Trad. de Nicolae Constantinescu, în vol. *Operațiunea Riviera. Bătălia Angliei*, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 26. Hunter War”, 1998, p. 113–223. Vol. mai cuprinde romanul *Operațiunea Riviera*.
- Stanford, Dick, *Coșmar la Boston*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 28. Hunter War”, 1998, 142 p.
- Stanford, Dick, *Operațiunea Riviera*. Trad. de Nicolae Constantinescu, în vol. *Operațiunea Riviera. Bătălia Angliei*, București, Editura Z, colecția „Mercenar, 26. Hunter War”, 1998, p. 1–112. Vol. mai cuprinde romanul *Bătălia Angliei*.
- Taylor, Zach, *Dispărut în misiune (Missing in Action)*. Trad. de Ramona Mircea, București, Lucman, colecția „Action. Dragon, 4”, 1998, 192 p.

- Walker, Greg, *Cuțitul mercenarului*. Trad. de Radu Timnea, București, Editura Z, colecția „Câinii războiului, 3”, 1998, 191 p.
- Walker, Greg, *Stiletul (Stiletto)*. Trad. de Radu Timnea, București, Editura Z, colecția „Câinii războiului, 5”, 1998, 175 p.
- Wild, Julia, *Promisiunea mătasii albastre (The Marriage Solution)*. Trad. de Oana Negureanu, București, Miron, 1998, 380 p.

1999

- Connelly, Fred, *Ambuscadă în Cuba*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Câinii războiului, 8”, 1999, 191 p.
- Connelly, Fred, *Cicloul Barrabas*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Câinii războiului, 10”, 1999, 144 p.
- Dexter, Jo, *Capcană sângeroasă*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z, colecția „War special. Mercenar, 30”, 1999, 144 p.
- Dickenson, Edward, *Mireasa pierdută la poker*. Trad. de G. Nicolaescu, Galați, Porto-Franco, colecția „Excelent circe”, 1999, 128 p.
- Gallat, John, *Capcana*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Enigma Z. Serie nouă, 63”, 1999, 124 p.
- Gallat, John, *Dansul lupilor*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Enigma Z. Serie nouă, 61”, 1999, 126 p.
- Hoyt, Michael, *OSS atacă*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Enigma Z, 62”, 1999, 127 p.
- Hoyt, Michael, *Trădare*. Trad. de Daniela Cristina Vintilă, București, Editura Z 2000, colecția „Enigma Z, 64”, 1999, 143 p.
- Keating, Tommy, *Capul de mort. Roman polițist-umoristic*. Trad. de Liviu Timbuș, București, Editura Z 2000, colecția „Enigma Z. Serie nouă, 67”, 1999, 159 p.
- Keating, Tommy, *Mai periculoase decât bărbații. Roman polițist-umoristic*. Trad. de Liviu Timbuș, București, Editura Z 2000, colecția „Enigma Z. Serie nouă, 70”, 1999, 156 p.
- Lewis, Fernando-Will, *Atac la Casablanca*, versiunea românească propusă de D.P. Titus, București, Norma, colecția „Colecția de noapte”, 1999, 127 p.
- Sanders, Silvy, *Prizoniera amintirilor*, adaptare de Silvia Berescu, București, Alcris, colecția „Romantic, 258”, 1999, 159 p.
- Stanford, Dick, *Asediu la San Diego*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 37. Hunter War”, 1999, 158 p.
- Stanford, Dick, *Bătălie la Washington*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 36. Hunter War”, 1999, 128 p.
- Stanford, Dick, *Clanul sicilian*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 38. Hunter War”, 1999, 159 p.
- Stanford, Dick, *Masacru la Chicago*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 31. Hunter War”, 1999, 128 p.
- Stanford, Dick, *Moarte Teliferilor!*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 39. Hunter War”, 1999, 112 p.
- Stanford, Dick, *Represiune în Caraibe*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 34. Hunter War”, 1999, 127 p.
- Stanford, Dick, *Violență la Las Vegas*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 32. Hunter War”, 1999, 135 p.
- Taylor, Zach, *Evadare sângeroasă (Exodus from Hell)*. Trad. de Ramona Mircea, București, Lucman, colecția „Focus, 2”, 1999, 189 p.

2000

- Hasel, Swen, *Stepa morții*. Trad. de Mihai Tiberiu, Editura Z 2000, colecția „Câinii războiului”, 2000, 208 p.

- Hicks, Larry, *Ucișorii de tancuri*. Trad. de Liviu Mateescu, București, Editura Z 2000, colecția „War, 80”, 2000, 191 p. Pe copertă apare un alt nume: Johnny Howard.
- Jacobs, Martin, *Mercenari în China*, tr. și adaptare de Bogdan Chircea, București, Editura Z 2000, colecția „War, 78”, 2000, 223 p.
- Keating, Tommy, *Otrava din ciorba de raci. Roman polițist-umoristic*. Trad. de Liviu Timbuș, Pitești, Editura Z 2000, colecția „Enigma Z. Serie nouă, 73”, 2000, 110 p.
- O'Connor, Jessica, *Dulcele sărut al iertării*, adaptare de Dan Coste, București, Național, colecția „Aventură și amor, 1”, 2000, 192 p.
- Stanford, Dick, *Asediu la Detroit*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 42. Hunter War”, 2000, 123 p.
- Stanford, Dick, *Carnaval însângerat*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 41. Hunter War”, 2000, 142 p.
- Stanford, Dick, *Complotul canadian*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 47. Hunter War”, 2000, 128 p.
- Stanford, Dick, *Devastare la Boston*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, 2000, 128 p.
- Stanford, Dick, *Devastare la Saint Louis*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 45. Hunter War”, 2000, 128 p.
- Stanford, Dick, *Furtună în Texas*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 40. Hunter War”, 2000, 141 p.
- Stanford, Dick, *Infern în Hawaii*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 44. Hunter War”, 2000, 144 p.
- Stanford, Dick, *Uragan la Seattle*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar, 43. Hunter War”, 2000, 156 p.
- Steel, Strobe S., *Cu revolveru-n pernă*. Trad. de Simona Pelin, București, Antet, colecția „Crime cu premeditare, 3”, 2000, 128 p.
- Terille, Richard, *Jungla morții*. Trad. de Cristian Sângeorzan, București, Lucman, colecția „Dragon, 15. Seria Action”, 2000, 208 p.
- Wallace, Bruce, *Arme pentru asasini*, București, Editura Z 2000, colecția „Câinii războiului”, 2000, 108 p.

2001

- Hasel, Swen, *Bătălia din Ardeni*. Trad. de Mihai Tiberiu, București, Editura Bogdana, colecția „Câinii războiului”, 2001, 160 p.
- Hasel, Swen, *Suflete ciuruite*. Trad. de Apolodor Stăncescu, București, Editura Bogdana, colecția „Câinii războiului”, 2001, 158 p.
- Hasel, Swen, *Tornada de foc*. Trad. de Mihai Tiberiu, București, Editura Bogdana, colecția „Câinii războiului”, 2001, 160 p.
- Stanford, Dick, *Luni – Giulgiul morții*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2001, 127 p.
- Stanford, Dick, *Miercurea cenușii*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2001, 144 p.
- Stanford, Dick, *Raid la Acapulco*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Z 2000, colecția „Mercenar”, 2001, 140 p.
- Stanford, Dick, *Terminus*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2001.
- Stanford, Dick, *Vinerea răzbunării*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2001, 144 p.

2002

- Stanford, Dick, *Asaltul pușcașilor marini*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2002, 160 p.

- Stanford, Dick, *Capcana teroriștilor*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2002, 150 p.
- Stanford, Dick, *Maniacul din Minnesota*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2002, 144 p.
- Stanford, Dick, *Sâmbăta blestemată*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2002, 128 p.
- Stanford, Dick, *Sfârșitul imperiului*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2002, 128 p.
- Stanford, Dick, *Tabăra blestemată*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2002, 144 p.
- Stanford, Dick, *Un comando pentru mercenar*. Trad. de Nicolae Constantinescu, București, Editura Bogdana, colecția „Mercenar”, 2002, 128 p.

BIBLIOGRAPHY OF PSEUDO-TRANSLATION OF NOVELS IN ROMANIAN POST-COMMUNISM (1990–2004)

(Abstract)

In this article, I present an overview of a relatively unexplored subgenre of post-communist Romanian fiction: fake translations. This subgenre emerged in the niche of genre literature and consists of novels written by Romanian authors that are packaged by publishers as translations of works by fictional Anglo-American writers. This phenomenon was typical of the first post-communist decade and continued briefly after 2000. The launch of a series of contemporary Romanian authors by Polirom Publishing in 2004 symbolically marked the end of this practice, signalling the return of domestic fiction as a prestigious product. This article also includes an inventory of the false translations in post-communist Romanian literature.

Keywords: post-communism, novel, popular fiction, translations, Romanian literature.